

Werkbezoek Opella in Ede, 18 januari 2017

Op 18 januari jl ging een gemêleerd gezelschap van gasten samen met Sociaal Werk Nederland op werkbezoek bij Opella in de gemeente Ede. Opella biedt bewoners verschillende diensten aan op het terrein van zorg, ondersteuning en maatschappelijke dienstverlening. Deze middag stond speciaal in het teken van domeinoverstijgend werken voor mensen met dementie en hun mantelzorgers.

We werden ontvangen met een lunch in Grand Café De Baron, een locatie van Opella waar bewoners, personeel, cliënten en hun familie terecht kunnen voor een maaltijd in een gezellige sfeer.

Marijke Vos op werkbezoek in Gouden Gemeenten

Marijke Vos (voorzitter van Sociaal Werk Nederland) vertelde over de aanleiding van het werkbezoek: de gemeente Ede is door leden van Sociaal Werk Nederland uitgeroepen tot 'Gouden Sociale gemeente'.

Dit zijn gemeenten die op de goede weg zijn in de transformatie van het sociaal domein. Zij kiezen voor preventie, investeren in zichtbare professionals in de wijk met voldoende tijd om problemen te signaleren en aan te pakken. Zo benutten ze de kracht van het sociaal werk om de transformatie waar te maken.

Het zijn gemeenten die samenwerken met lokale partijen op basis van partnerschap en vertrouwen, met een cultuur van leren in plaats van (alleen) afrekenen. In de transformatie is veel aandacht voor wat er fout gaat, Sociaal Werk Nederland wil daarom samen met haar leden en hun Gouden Gemeenten laten zien wat wél goed gaat.

Gemeente Ede: hink-stap-sprong

Wethouder **Gerrie Ligtelijn** presenteerde een 'placemat' met de aanpak in Ede. Ze benadrukt hierbij dat het mensenwerk is, dat samenwerking nodig is én het delen van lusten en lasten. Een effectieve aanpak is een kwestie van vertrouwen en lef.

Ligtelijn gebruikt de metafoor van de hink-stap-sprong. De 'hink' was de voorbereiding van de transitie tot en met 2015, de 'stap' werd vorig jaar gemaakt met de uitvoering van de nieuwe wetten en nu neemt men de 'sprong': daadwerkelijk vernieuwen, in cocreatie met aanbieders en maatschappelijke organisaties.

Ede heeft hierbij gekozen voor bestuurlijke aanbesteding: een open en transparant proces. De kwaliteit van de dienstverlening wordt verder verbeterd, vanuit het credo 'mogelijk maken wat nodig is'. Ede wil de verbindingen tussen de domeinen zorg, wonen en welzijn verbeteren, ook bijvoorbeeld in het 'grijze gebied' van jongeren 18 min en 18 plus. Ligtelijn verwoordde dit in een mooi slotgedicht.

Meer menselijkheid nodig in zorg

Kars Hazelaar (directeur-bestuurder van Opella) vertelde over de ingrijpende veranderingen die recent zijn doorgevoerd, zoals het afbouwen van verpleegzorg. Door letterlijk

verpleeghuizen te slopen en niet te herbouwen. Er moet volgens Hazelaar meer menselijkheid komen in de zorg.

Opella heeft meegedaan aan een experiment 'regelarme instellingen' om de administratieve lasten te verminderen: 'Als je thuis problemen hebt ga je ook geen papieren en protocollen schrijven maar om de tafel zitten.'

Dementie

Dementie is een lichamelijke ziekte maar uit zich vooral sociaal. We weten van patiënten en mantelzorgers veel over wat je in de acht jaar tussen diagnose en overlijden tegenkomt, en daar kun je je op voorbereiden. Gedurende deze periode wonen patiënten gemiddeld 5,5 jaar thuis, terwijl in de laatste en meest kwetsbare periode voor patiënten alles verandert als ze naar een verpleeghuis gaan: hun woonomgeving, de mensen die hen helpen en verzorgen, etc. Bovendien kost de laatste periode ook de meeste energie en geld.

In de eerste fase zijn zorg en welzijn niet in beeld, daarna komen we met z'n allen tegelijk. Dit kan en moet anders, waarbij we zoveel mogelijk moeten aansluiten bij wat mensen nodig hebben voor een goede kwaliteit van leven, en meer investeren in de wijk- en thuissituatie. Dan stel je uit en verhoog je de kwaliteit van leven. Mensen willen erbij horen, gekend zijn.

Domeinoverstijgend werken al in gang gezet

In Ede is men gestart met domeinoverstijgend werken bij dementie: door verschillende financiële regimes en verantwoordelijke partijen heen: zorgverzekeraars, gemeente (Wlz, Wmo). Ook de link met welzijn wordt gelegd. Er moeten nog veel knelpunten worden opgelost, zoals het aanpakken van ingewikkelde procedures om bijvoorbeeld dagopvang te regelen, goede en tijdige informatie geven aan patiënten en mantelzorgers, en perverse prikkels wegnemen, zoals de 'gratis' wijkverpleging versus de eigen bijdrage voor het verpleeghuis. De wettelijke basis moet nog komen, maar Ede neemt eventuele risico's voor lief en begint alvast met domeinoverstijgend werken.

Blue zones als inspiratie

Marga Meijer (directeur wonen en zorg) vertelde over het belang van het zorgen voor het 'gewone' in het leven van mensen. Inspirerend hiervoor zijn de zogeheten 'Blue zones': op een aantal plekken worden mensen gemiddeld vitaler en ouder dan in de rest van de wereld. Onderzoek toont aan dat dit komt doordat bewoners hier tot op hoge leeftijd nog midden in het leven staan, actief bezig zijn, gezond eten, aandacht hebben voor elkaar en een ritme hebben zonder stress.

Langer thuis blijven wonen gaat gepaard met risico's: vallen, verkeerd medicijngebruik, ondervoeding. Dus hier is extra ondersteuning voor ouderen nodig. Hoe dit te doen zonder op te dringen? Hoe kunnen we behoeftes signaleren (naasten, wijkvoorzieningen) en hulp goed organiseren? Het vraagt ook om een maatschappelijke verandering: mensen moeten beter en eerder nadenken over hoe ze oud willen worden en niet wachten op een crisis. Het vraagt ook om nieuwe, gemengde woonvormen, die goed 'ademen' met de rest van de wijk.

Wereld op z'n kop

Na de inleidingen konden de deelnemers aan het werkbezoek in gesprek gaan met de vrouw van Jaap. Achteraf gezien waren er al signalen dat er iets aan de hand was met Jaap, maar pas sinds een half jaar is bekend dat er sprake is van dementie. Zijn vrouw verzorgt hem en ze vertelde op een heldere en indrukwekkende manier hoe deze diagnose hun wereld op z'n kop heeft gezet.

Ze hebben veel aan hun casemanager dementie en een vast gezicht bij de thuiszorg, die ook bij het gesprek aanwezig waren. Helaas was de casemanager pas 6 weken na de diagnose beschikbaar. Juist in de eerste fase zijn er veel onzekerheid en vragen bij patiënten en familie. Het blijkt van het allergrootste belang dat je dan je angsten en zorgen met iemand kunt bespreken, informatie en advies krijgt en een gevoel van steun. Met name ook voor de mantelzorger; als deze ook kwetsbaar is groeien de problemen. Hoe beter je in je vel zit, hoe meer je aan kan. Daarnaast zijn goede contacten met de huisarts, dagbesteding en een (vrijwillig) maatje belangrijk om samen iets te ondernemen en de mantelzorger te ontlasten.

Als afsluiting van de boeiende middag werd in er drie subgroepen verder van gedachten gewisseld over hoe de hulp en steun bij dementie beter kunnen, vanuit het perspectief van mensen met dementie en hun naasten.

Nienke Kuijvenhoven (bestuurssecretaris Sociaal Werk Nederland)